

Різдво на екрані

ЮЛІЯ КАРПИЦЬКА

25 ГРУДНЯ 2019

Різдвяні свята асоціюються з затишком і неквапним дозвіллям, адже більшість людей проводить цей час удома, з родиною або друзями. І є речі, які допомагають нам створити особливий святковий настрій. Ми прикрашаємо домівки гірляндами, слухаємо колядки, п'ємо запашне какао й дивимося фільми. Кінематографісти давно зауважили популярність фільмів про Різдво, і щороку пропонують глядачам щось новеньке до свят. Що ж створює атмосферу Різдва на екрані?

Міп де Фейтер, «Діти довкола ялинки», 1930-ті роки

У готичній анімації Тіма Бартон «Жах перед Різдвам» головний герой, король Геловіну Джек Скелетон, намагаючись розгадати таємницю свята, навіть виводить математичну формулу: «Хороший настрій + какао + ялинка + Санта Клаус + подарунки = Різдво?» Та хоча Джек добре підготувався, вивчив традиції, дотримався всіх різдвяних звичаїв, його все одно свято перетворилося на катастрофу. Зовнішні елементи не підмінють справжньої суті свята. Він хотів відтворити дух Різдва, проте забув про головний інгредієнт.

Головний елемент Різдва – диво. Перш за все – диво народження Бога як дитини. Саме ця подія дарує радість, відновлює віру в чудеса, маленькі чи великі, й огортає різдвяний період особливою атмосферою. Тому і в основі будь-якого різдвяного фільму лежить елемент дива. По-перше, це хороша драматургійна колізія, а по-друге, емоційне наповнення. Хай про що різдвяний фільм, його обов'язково супроводжуватиме чудесна складова. Сімейна історія, комедія, драма, анімація – кіно для святкового перегляду знайдеться на будь-який смак.

Якщо є бажання переглянути різдвяну класику, одним із найкращих варіантів буде «Диво на 34-й вулиці», фільм 1947 року. Ця історія вмістила все, що потрібно для створення різдвяного настрою, і навіть більше. Чоловік на ім'я Кріс Кінгл на передодні Різдва влаштовується Санта Клаусом в один із нью-йоркських універмагів і допомагає людям знайти подарунки, про які мріють їхні діти. Його щире бажання допомогти призводить до конфлікту з керівництвом, чийм фінансовим інтересам суперечить такий підхід. Проте чесний Санта Клаус популярний, він приваблює людей, тож його не звільняють. Чоловік і далі намагається допомагати людям – не тільки із подарунками, а й коли потрібно відродити їхню віру в Різдво, чудеса й любов. Та головне те, що Кінгл наполягає: він – справжній Санта Клаус. Психіатр радить помістити чоловіка до психіатричної лікарні, і вже міський суд має вирішити, чи справді він Санта Клаус, чи просто божевільний.

Події, що відбуваються з Кінглом, цікаво перегукуються з життєвим шляхом Ісуса Христа: він критикує сучасні звичаї, проповідує любов, робить чудеса, проте йому все одно не вірять, а на суді вимагають довести, що він той, за кого себе видає. Тобто стрічка не забуває про християнський контекст свята, чим вирізняється на фоні багатьох інших різдвяних фільмів. Історія виявилася такою популярною, що нова версія «Дива на 34-й вулиці» виходить чи не кожного десятиліття.

Справжнє різдвяне кіно може зміцнити віру в чудеса й нагадати про надію, яку ми отримали з народженням Ісуса Христа.

Звісно, більшість різдвяних фільмів – сімейні. Це жанр без вікових обмежень, із сюжетом, що тримає увагу, й зі зрозумілою, універсальною мораллю. Сюди належить, скажімо, стрічка «Як Грінч украв Різдво»: як перша екранізація 1966 року, так і чудова нова версія, де головного героя озвучує Бенедикт Камбербетч. Історія Грінча – доволі впізнавана: самотня, ображена на світ людина знаходить друзів, і її життя цілковито змінюється. Це і є справжнє диво. Власне, як і в улюбленому різдвяний сюжет англійців – повісті Чарлза Дікенса «Різдвяна пісня у прозі», яку не раз екранізували в усіх можливих формах, від мультфільмів до кіноадаптацій. Цікаво й незвично «Різдвяну історію» переповів Роберт Земекіс: його версія об'єднала анімацію, жахи, драму й комедію. Біографічний фільм «Людина, яка вигнала Різдво» про самого Дікенса також безперечно варта уваги.

Хоча драма як жанр начебто не дуже вписується у святкову атмосферу, драматичних різдвяних фільмів теж не бракує. Адже на тлі трагічних перипетій стає помітнішим те, що насправді важливе. Чудовий приклад – стрічка «Чарівне Різдво» Філіпа Борсоса. Джині Гренджер давно втратила віру в Різдво. Скрутне фінансове становище змушує її сім'ю переселитись у менший будинок, чоловіка звільнили з роботи, а сама Джині працює понаднормово та практично не бачить дітей. Жінка не бажає святкувати, її більше турбують побутові дрібниці й думки про те, як звести кінці з кінцями. І тоді на допомогу родині приходять ангел, хоч і допомога його виявляється досить незвичайною. В одну мить усе життя Джині перевертається: чоловіка вбиває грабіжник, а діти потрапляють в автокатастрофу. Проте ангел запевняє, що Джині може врятувати рідних, повіривши в різдвяне диво.

Добре вписуються в різдвяний контекст і романтичні історії, і є достатньо мелодрам чи романтичних комедій, які так чи інакше пов'язані з Різдвом. Наприклад, завжди актуальна голлівудська класика – ліричний мюзикл «Світле Різдво», який став хітом 1954 року й досі залишається одним із найпопулярніших святкових фільмів. Інший, сучасніший улюбленець публіки, фільм «Реальна любов», теж уже майже 20 років тримається в топах різдвяних стрічок. Якщо ж хочеться чогось насправді сентиментального й затишного, варто подивитися «Поки ти спав». Якісна драматургія, чудові актори, тепла атмосфера – це один із тих фільмів, у яких хочеться оселитися. І він про справжнє сучасне диво: самотня дівчина, яка не мала ні родини, ані коханої особи, під Різдво знаходить і те, й інше, та ще й там, де не сподівалася знайти нічого.

Щоб бути різдвяним, фільм має – прямо чи метафорично – транслювати справжню суть Різдва. І тут ідеться не про прямі вказівки на Вифлеєм, а про те, що справжнє різдвяне кіно може зміцнити віру в чудеса й нагадати про надію, яку ми отримали з народженням Ісуса Христа.

ЮЛІЯ КАРПИЦЬКА

25 ГРУДНЯ 2019